

แนวทางในการแก้ปัญหาคนทำลายธรรมชาติ

ควรเน้นใช้อำนาจหรือใช้คุณธรรม

.....ระพี สาคริก

ประเทศที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์อยู่ในเขตร้อนรวมถึงประเทศไทย เป็นที่รู้กันมาช้านานว่าอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย หากหันกลับไปพิจารณาบทสวนสิ่งซึ่งอยู่ในกระแสความเป็นมาของประวัติศาสตร์จะพบว่า ฝรั่งซึ่งมีกรรการถิ่นฐานอยู่ในเขตอบอุ่นได้ออกมาล่าอาณานิคมในแถบร้อนของโลกก็เพราะต้องการสิ่งเหล่านี้

แม้มองสู่ภูมิภาค เอเชีย เขตร้อนก็จะพบว่า การที่ประเทศไทยไม่ได้ตกเป็นทาสอาณานิคม ภายหลัง ก็เพราะว่า เรายอมให้เขานำเทคโนโลยีซึ่งเป็นสิ่งที่เขาไปนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาประดิษฐ์ขึ้นเป็นผลสำเร็จรูป โดยที่แฝงไว้ด้วยโอกาสเหนือในการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทางวัตถุเข้ามา เผยแพร่ครอบงำ หากประเทศไหนขัดขืนก็ถูกยึดครองด้วยอาวุธ เพื่อเปิดแผนที่ติดตามมาด้วยกระแสครอบงำในภายหลัง หากประเทศไหนยอม ฝ่ายที่ถือนานก็จะ เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ยึดติดลึกซึ้งมากขึ้น

ฤทธิ์เดชของ เทคโนโลยีที่สร้างภาวะ เสพติดให้แก่อัจใจคนนั้นมีแค่ไหน บุคคลผู้สามารถรู้ได้เท่าทันเท่านั้นที่พึงรู้ได้ลึกซึ้ง ส่วนผู้ซึ่งยึดติดอยู่กับรสชาติของมันย่อมไม่มีทางทราบ แล้วยังตกเป็นเหยื่อทำให้อยากได้ หากสิ่งนี้มีกระแสสืบเนื่องมาจากพื้นฐานที่อยู่นอกตนเอง ไม่ว่าจะเป็นกระแสจากบุคคลอื่นหรือจากชาติอื่นภาษาอื่น ย่อมหมายถึงว่าบุคคลผู้ยึดติดย่อมตกเป็นทาสคนอื่นหรือชนชาติอื่นด้วย

ทรัพยากรที่มีกำเนิด เกิดแก่เจ็บตายหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ในรากฐานตนเองซึ่งถือได้ว่าเป็นสิทธิโดยธรรมชาติของคนท้องถิ่น ไม่ว่าต้นไม้ สัตว์ป่า แร่หินดินทราย หรือสิ่งอื่นใดที่ขวางหน้าและคิดว่าจะนำไปใช้ขายเอาเงินมาซื้อหาเทคโนโลยีได้ มีอยู่เท่าใดก็ถูกถางไปขายให้เขาหมด

ยิ่งไปกว่านั้น กระแสซึ่งสืบเนื่องมาจนถึงยุคนี้ยังบานปลายมาถึงการไปชวนให้เขายกโขยงกันเข้ามา ไม่เพียงทำให้มีโอกาสใช้ทรัพยากรรุนแรงมากขึ้น หากวัฏจักรจากวัฏฒธรรมชาติถึงการแปรรูปที่ยกกันเข้ามาทั้งระบบ นับวันก็ยิ่งเกิดกากที่ทิ้งไว้ในบรรยากาศท้องถิ่นมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดความสลับซับซ้อนทางวัตถุในเชิงโครงสร้าง ยิ่งทำให้ห่างไกลกับการกลับคืนไปสู่สภาพธรรมชาติยิ่งขึ้นทุกที จึงตกเป็นพิษภัยแก่ชีวิตคนท้องถิ่นที่พึ่งต้องรับ ส่วนเขานั้นหรือคงชนกลับไปแล้วสิ่งซึ่ง เชื่อว่า เป็นประโยชน์แก่ตนเอง

ไม่เพียงแต่ทำให้ธรรมชาติซึ่งเป็นสิ่งรองรับชีวิตไทยในชั้นพื้นฐานต้องป่นปี้เท่านั้น หากอีกด้านหนึ่งผลซึ่งกระทบจิตใจยังยิ่งครอบงำหนักมากยิ่งขึ้น วิธีการคิดการปฏิบัติของคนไทยยิ่งในส่วนซึ่งอยู่ท่ามกลางบรรยากาศอำนาจทางวัตถุมาก ๆ สิ่งซึ่งตนเอง เชื่อว่าน่าจะช่วยแก้ปัญหา มันยิ่งส่งผลสนองผลประโยชน์แก่ชนต่างถิ่นต่างชาติผู้ถืออิทธิพลพื้นฐานเทคโนโลยีเหนือกว่าโดยอัตโนมัติ

ก่อนอื่นคงต้องถามว่า "ใครเล่าที่ทำให้ชีวิตไทยต้องลงมือทำลายธรรมชาติซึ่งธรรมชาติได้ให้มาไว้เป็นของเขาทุกคนเอง และมีหน้าที่กำหนดรากฐานความเป็นไทยตลอดจนกำหนดเสรีภาพที่ควรมีอยู่ในจิตใจตนเองโดยแท้" ทั้ง ๆ ที่ทุกคนควรมีหน้าที่และมีจิตสำนึกที่รู้หน้าที่ในการอนุรักษ์ไว้ให้สืบทอดได้ถึงลูกหลาน

คุณธรรมและอำนาจหาใช่เป็นเพียงสิ่งซึ่งอยู่ภายในวัฏจักรชีวิตเดียวกันเท่านั้น หากโดยเหตุและผล

แล้ว คุณธรรมยัง เป็นส่วนที่อยู่ในรากฐาน แต่อ่านาง เป็นส่วนซึ่งอยู่ที่ปลาย หากใครยึดติดรูปวัตถุ เมื่อพบปัญหา เพื่อนมนุษย์ทำลายธรรมชาติ สิ่งซึ่งแฝงอยู่ในรากฐานจนเป็นนิสัยก็จะปรากฏออกมาคือ หากไม่ตัดสินใจใช้อ่านางโดยตรงก็คิดถึงการแก้กฎหมายซึ่งใช้ เป็นเครื่องมือเพื่อใช้อ่านาง และวิถีทาง ในการแก้กฎหมาย แทนที่จะ เบิกกว้างออกไปให้คนได้มีโอกาสเรียนรู้และปรับ เปลี่ยนตนเอง กลับมีมัน คับมากขึ้น

รากฐานแท้ของคนก็ยิ่งถูกปิดกั้น และธรรมชาติก็ถูกคนทำลายมากขึ้นไม่เร็วก็ช้า และสิ่งซึ่งเลวร้ายยิ่งขึ้นไปอีกก็คือ ทำให้คนทำผิดกฎหมายมากขึ้น ผู้มีอำนาจซึ่งยึดติดกฎหมายก็ยิ่งใช้อ่านางทำลาย คนแม้ชาติเดียวกัน สภาวะสังคมจะ เปลี่ยนไปสู่การต่อสู้ระหว่างคนกับคนซึ่งจริง ๆ แล้วทั้งสองฝ่ายต่าง ก็สืบ เนื่องมาจากเลือดเนื้อ เชื้อไขเดียวกัน

ลองหันกลับไปทบทวนสู่อดีต เพื่อฟื้นฟูสติภายในรากฐานของแต่ละคนกันดูบ้าง นับตั้งแต่เทคโนโลยีซึ่งมีรากฐานอยู่ในทางดินต่างแดนยังไม่เข้ามาแพร่อิทธิพลมากนัก คนท้องถิ่นทั่ว ๆ ไปยังรู้จักความพอดีในการใช้ชิ้นส่วนจากธรรมชาติโดยที่อีกด้านหนึ่งสามารถแปรสภาพกลับคืนไปสู่ปกติ

อีกด้านหนึ่ง หากพิจารณาพื้นฐานชีวิตคนท้องถิ่นให้ถ่องแท้ถึงหลักการ ธรรมชาติให้คนเกิดมาในระบบของธรรมชาติเองในค้ำร่างกาย คนจึงจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากส่วนต่าง ๆ ในค้ำร่างจากธรรมชาติอย่างแยกออกจากกันไม่ได้ ส่วนในค้ำจิตใจ เมื่อธรรมชาติสนองประโยชน์ในค้ำร่างกาย แก่คน จิตใจย่อมบังเกิดความรักและผูกพัน สืบเนื่องไปถึงสร้างความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ยิ่งขึ้นในรากฐาน

ทำให้มีการใช้ประโยชน์อย่างผู้รู้ลึกซึ้ง ไม่ใช่ด้วยความหลงไหล วัฏจักรซึ่งมีทั้งชีวิตมนุษย์และธรรมชาติจึงสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างอิสระและมีสมดุลด้วย เหตุและผล

ธรรมชาติซึ่ง เคยอยู่ในวัฏจักรชีวิตมนุษย์ โดยที่มนุษย์ไปนำเอาแต่ละชิ้นส่วนออกมาใช้ในลักษณะเอกเทศ นำมาประดิษฐ์ขึ้นเป็นเทคโนโลยีที่มีลักษณะรูปวัตถุแตกต่างหลากหลายออกไปเรื่อย ๆ ได้สะท้อนกลับมา เป็นสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เราจึงพบว่าธรรมชาติ เปลี่ยนแปลงสู่ทิศทางสูญเสียแต่เทคโนโลยีกลับมีมากขึ้น และการที่คนใช้คำว่า "พัฒนา" จึงมีสภาพเน้นในค้ำเทคโนโลยีหรือค้ำที่เป็นรูปวัตถุ และสิ่งดังกล่าวก็สร้างอิทธิพลหวนกลับมาครอบงำจิตใจคนให้มันยึดติดวัตถุลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เมื่อคนตกเข้าไปอยู่ในวัฏจักรที่ทำให้ ถิถภาวะยึดติดวัตถุยึดติดอำนาจ พอพบเห็นภาพปัญหาคนทำลายธรรมชาติก็ตกใจ คิดใช้อ่านางแก้ปัญหาโดยไม่ได้คิดอะไรให้ลึกซึ้ง เสมือน "คนน้ำจี้" คือแสดงออกด้วยความซาดสติ ซาดการยังพิศหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า "ยึดติดรูปแบบสิ่งการ"

จำได้ว่าสมัยหนึ่ง เมื่อครั้งที่ผู้เขียนยังเป็น เด็ก พบคนมีนิสัยน้ำจี้ปรากฏอยู่ทั่ว ๆ ไป เมื่อเหยี่ยวจะร้องอะไรออกมาโดยไม่ได้อคิด จักร้องก็มักร้องคำเดียวกันออกมาเรื่อย ๆ อย่างคิดว่าขณะนี้ไม่มีคนน้ำจี้ ความจริงรูปแบบ เดิมหมดไปแต่มีรูปแบบใหม่เข้ามาแทนที่ ในเมื่อสิ่งแวดล้อมในสังคมเปลี่ยนแปลง ลักษณะน้ำจี้ก็เปลี่ยนไปไม่เหมือนเดิม พอพบปัญหาก็มักแสดงออกว่าต้องใช้กฎหมาย หรือไม่ก็

ต้องแก้ไขกฎหมาย และละไว้ในที่เข้าใจว่าโดยนิตย จะแก้ไขกฎหมายให้บริบูรณ์มากขึ้น

จริง ๆ แล้วความคิดดังกล่าว หากใครมองได้ลึกถึงพื้นฐานของหลักการก็จะ เข้าใจได้ทันทีว่า คือ การแสดงออกของคนซึ่งตกอยู่ในภาวะน้ำใจ โดยที่รากฐานตนเองมีการยึดคติวัตถุ ยึดคิคว่านาจ เป็นเงื่อนไขนั่นเอง

การแก้ปัญหาเพื่อนมนุษย์ทำลายธรรมชาติโดย เน้นที่กฎหมายและอำนาจซึ่งฝ่ายหนึ่งมีโอกาสถือครองเหนือกว่า เป็นผู้กำหนดและใช้ปฏิบัติการเองด้วย สะท้อนให้เห็นว่าผู้มองสูญเสียพื้นฐานความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง จึงทำให้ขาดการมองสู่อีกด้านหนึ่งที่สามารถคิดสืบสาวกลับไปสู่รากฐานของสิ่งซึ่งเป็นเหตุและผลของคนผู้ก่อกรรมทำลายแล้ว เริ่มต้นแก้ไขที่จุดนั้น

ผลการกระทำที่ปรากฏให้เห็นในทุกวันนี้จึง เป็นการสร้างภาวะปิดกั้นการฟื้นตัวของกระแสความรัก ความสนใจและความผูกพันกับธรรมชาติ ตลอดจนความรับผิดชอบซึ่งธรรมชาติได้ให้มากับชีวิต แต่ได้สูญเสียไปแล้ว ขอให้รอคอยกันต่อไปว่าวิธีการทำลายธรรมชาติจะยิ่งรุนแรงขึ้นไปอีก ยิ่งไปกว่านั้นต้องเข้าใจว่า "คนแต่ละคนที่อยู่ร่วมกัน ต่างก็เป็นสิ่งแวคล้อมให้แก่กันและกัน" ดังนั้นเราจะได้พบกับอีกภาพหนึ่งคือ "คนไทยทำลายกันเอง" ที่เปลี่ยนแปลงจากการทำลายจิตใจไปสู่การฆ่าฟันกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากภาวะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของการใช้อำนาจ

สิ่งหนึ่งซึ่งน่าสะอิดสะอัญและควรนำมาพิจารณาคือ เมื่อไม่นานมานี้ได้มีกระแสข่าวซึ่งสืบเนื่องมาจากพฤติกรรมของฝรั่งต่างถิ่นที่กล่าวว่า "เมืองไทยเป็นแหล่งค้าสัตว์ป่าที่ใหญ่ที่สุดในโลก" พอมากระทบก็เกิดอาการน้ำใจ แสดงออกทันทีโดยแทบไม่ต้องคิด ประกอบกับภาวะของระบบที่แออัดแอ่งไว้ด้วยอิทธิพลวัตถุทำให้ผู้ถืออำนาจรอง ๆ ลงไป แสดงการชานรับกันเป็นทอด ๆ

หากเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ได้ว่า ถ้ารากฐานจิตใจอิสระน่าจะกล้าที่จะโต้กลับทันทีด้วยการย้อนถามกลับไปได้ว่า "ใครเล่าทำให้ชีวิตไทยต้องตกไปอยู่ในสภาพทำลายทรัพยากรท้องถิ่นของตนเอง" กับอีกด้านหนึ่ง "การที่ไทยเป็นแหล่งค้าสัตว์ป่าที่ใหญ่ที่สุดนั้น มิใช่เพราะไทยเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่มากที่สุดจนทำให้คนท้องถิ่นอื่นพากันเข้ามาใช้กลยุทธ์ทุกแบบครบวงจรเพื่อให้ฝ่ายตนกลืนไทยกันได้ อย่างสบายคอหอยหรือ"

แม้ทุกวันนี้ก็ยังพบกระแสที่แหกกันเข้ามามากขึ้น เพราะนายไม่มีมากเท่าอันจึงเป็นแหล่งค้าที่ใหญ่ไม่ได้ แต่หากสามารถปิดกันฉันทสำเร็จ นายก็จะได้อีกเป็นแหล่งค้าแห่งใหญ่เพราะสิ่งซึ่งฉันทมีอยู่ในธรรมชาติ มันไม่ใช่สิ่งมีโดยที่นายได้ไปหมดแล้วขณะนี้จึงคิดปิดกัน ประกอบกับรู้ว่าคนในกลุ่มอำนาจของฉันทเองได้ถูกอิทธิพลจากนายครอบงำไว้เรียบร้อยแล้ว

ปัจจุบันนี้ กระแสทำลายได้ถึงต้นเหตุแล้วยังหันมาโทษ มันถูกกำหนดมาจากระดับข้ามชาติ เข้ามามีผลถึงในชาติและชุมชนซึ่งเคยอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากร เช่นไทยด้วย ลองดูค่านิยมและโครงสร้างเศรษฐกิจในบ้านเมืองเราเอง เป็นตัวอย่าง จะพบว่าคนในกลุ่มมีโอกาสถือเงินถืออำนาจ เหนือกว่าเป็นจำนวนไม่น้อย ที่ใช้เทคโนโลยีซึ่งพวกตนไปนำเข้ามามีหวังประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม ถ้ายทอดกระแสเข้าไปครอบงำชาวบ้านในท้องถิ่นซึ่งเคยสงบ เคยใช้ชีวิตที่เรียบง่าย คนเคยรักธรรมชาติ

วางแผนธรรมชาติของท้องถิ่น ทำให้รู้จักใช้ประโยชน์อย่างพอคิพองาม ต้องกลายเป็นคนทำลายทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง ซึ่งเคยมีการเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติพื้นดินท้องถิ่น เป็นมรดกสืบทอดมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษที่ได้ให้ไว้แก่ลูกหลาน พอเริ่มสูญเสียมากขึ้น คนในกลุ่มมีโอกาสถือครองอำนาจอีกเช่นกัน ที่หันมาโทษชาวบ้านเจ้าของท้องถิ่นแล้วก็เข้ามาใช้อำนาจปกครอง

ดังเช่นที่พบหนึ่งในหนังสือนิทานอิสป เรื่อง "หมาป่ากับลูกแกะ" ซึ่งเชื่อว่าคนในกลุ่มนี้ในยุคนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ได้เรียนกันมาแล้ว แต่ก็ เป็นเงื่อนไขให้สะกิดคิดว่า เราในรุ่นนั้นแต่ละคนสามารถนำเอาสิ่งซึ่งได้เรียนมาแล้วมาใช้ปฏิบัติได้จริงหรือเปล่า หากยอมรับว่าไม่ได้ก็น่าจะเห็นเป็นช่องทางที่จะให้มีการทบทวนเพื่อแก้ไขระบบและวิธีการศึกษากันให้ถึงแก่น กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ในปัจจุบันนี้เมื่อมองครั้งใด ก็จะพบภาพที่น่าไปสู่ "ไทยฆ่าไทยด้วยกันเอง" ไม่เร็วก็ช้า

คงขอย้อนถามกลับไประหว่างว่า "เพราะคนในกลุ่มที่ถือโอกาสและมีอำนาจ เห็นซึ่งชีวิตสัมพันธ์อยู่กับผลประโยชน์โดยใช้โอกาสและอำนาจ เป็นเงื่อนไขใช่หรือไม่ ที่รู้สึกเดือดร้อนหนัก" เนื่องจากตนเองจะขาดรายได้หวังว่าจะต้องได้เช่นเคย และคนในกลุ่มนี้ใช่หรือไม่ที่ยึดติดอยู่กับรสนิยมผลประโยชน์และอำนาจที่เกินความพอดีจนเคยชิน จึงแสดงพฤติกรรมในลักษณะ "รีดเลือดกัน" ที่มีแนวโน้มหนักมากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่เพียงพอเท่านั้นที่จะต้องตาย หากในระยะยาวแล้ว ตนเองก็ต้องตายด้วยเนื่องจากธรรมชาติไม่เคยไว้หน้าใครที่ทำไม่ชอบด้วย เหตุและผล

จึงใคร่ขอฝากแง่คิดไว้แก่อีกสักคนว่า เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเสียหาย เป็นเหตุ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการคิดการกระทำของมนุษย์ ดังนั้นการแก้จำเป็นต้องให้โอกาสความเป็นมนุษย์ได้ฟื้นตัวเอง เพื่อการพึ่งพาตนเองบนฐานของความมีเหตุมีผลหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ "มีรากฐานที่อิสระ" มีวิถีชีวิตที่มีโอกาสเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นมนุษย์ยิ่งขึ้น หากเรายังไม่สามารถอนุรักษ์ความเป็นมนุษย์ไว้ได้ การคิดอนุรักษ์ธรรมชาติก็ยังคงไม่ถึงจุดเริ่มต้นที่แท้จริงด้วยเช่นกัน. ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์สัตว์ป่า พรรณพืชหรือหิน แร่ ดิน น้ำ ลม และไฟ ซึ่งอยู่ร่วมกันเปลี่ยนแปลงร่วมกันอย่างเป็นกระบวนการบนฐานของการเป็นเหตุ เป็นผลซึ่งกันและกัน.

หากจะมีผู้ถามว่า "คุณธรรมคืออะไร" เชื่อว่าคงไม่มีใครตอบได้ เพราะหากคิดจะตอบก็คงไม่แตกต่างอะไรไปจากอุทาหรณ์การเรียนนิทานอิสป อย่างที่ผู้สอกล่าวไว้ว่า ไม่ใช่สิ่งซึ่งได้จากการพูดการอ่านที่แสดงออกเท่านั้น เนื่องจากมีใช้รูปวัตถุ

แต่หากจะกล่าวว่า คุณธรรมเป็นสิ่งที่ปฏิบัติแล้ว รู้แล้ว เห็นแล้ว และพิสูจน์แล้วตระหนักได้ ไม่ว่าจะได้จากการปฏิบัติในเรื่องใดที่ใจรักและอยู่บนฐานของจิตวิญญาณตนเองโดยเฉพาะ เพียงมุ่งสู่หลักการและวิถีทางซึ่งมีมนุษย์ให้การเคารพซึ่งกันและกัน แต่ละคนก็น่าจะพบได้ด้วยตนเอง.